

PAPER DETAILS

TITLE: Beveridge İçtimai Emniyet Planı

AUTHORS: Muslih FER

PAGES: 560-603

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/38006>

BEVERIDGE İÇTİMAÎ EMNİYET PLÂNI

Yazan: M. Beveridge

I

Cemiyet içinde bir kısım fertlerin satınalma kabiliyeti zarurî kıldığı asgarî ihtiyaçları bile karşılamaya yetmemesi, bütün insanlar yalnız bu asgarî ve fizyolojik ihtiyaçları ötesinde kalan arzuları da tatmine kâfi gelebilecek bir maliktedirler. Hattâ istihlâk iktidarı bakımından insanları iktisadî müsavatsızlık, ferdî ihtiyaçların, arzuların ve hududunu aşarak taşmaya ve tasarruf yolu ile sermaye terakümelerini vücade getirmeye de müsaittir.

İktisadî realitenin bu manzarası karşısında ileri sürülen onu tasvir etmetken ziyade bu düşünceleri ileri süren iktisadî tesirler altında bulunduklarını ifşa ve ifade eder. İktisadî ve ilmî görüşlere erişmeyi güçleştiren sınıf menfaati rol oynar. İktisadî müsavatsızlığı, insanların yaratılışına müsavatsızlığın haklı bir neticesi veya ancak en elverişli kâbi hayat kalabilmesini mümkün kılan ve acizleri tasfiye mücadelesinin şartı addedenler bu suretle kendi meşru göstermeye çalışmışlardır. Bu arada sefaletin

dî adalet fikirlerine matuf olarak himayesini bizzat halde dayanması itibariyle mümkün kılmıştır. İşçi sınıflarının rüşlerini temsil eden sosyalist nazariyeler tekâmül veya yoksulluğu ortadan kaldırmayı ana dâva olarak ele alarak kiyeti tenkit eden sistemleri ile cemiyetteki servet dağılımının menfaatine uygun bir nizama sokmayı tasarlamışlardır. Yoksulluğa karşı tedbirler almak fikri sosyalist nazariyelerde kalmamış asırlardan beri dinî veya filantrop fıkırapereler tarafından karşılıklı yardım teşekküllerine içtimaî yardımlara, sigortalara varıncaya kadar safha safha intikal eden ve tedbirlerle en müttekâmil şekline giren birtakım tedbirler meydana gelmiştir. Yoksulluğun sebeplerini yalnız ücretliğin altında değil, ailenin geçimini temin eden ferdin çalışmaması, nihayet bulmasında olarak ortaya koyan içtimaî ve iktisadî çalışmayan insan çalışmak imkânını kaybettiği zaman ortaya çıkması, sızlık ve istikrazsızlığa çare bulmak lüzumunu emretmektedir. Çalışmanın mahdud bir devresinden ibaret olan çalışıp kazanma imkânının ve kazanç kabiliyetinin bulunmadığı ve emeklere karşı biricik teminat kaynağını teşkil etmekte ve çalışamayacağı zaman için yapması lâzım gelen hazırlık hususları, gelen tedbir, ferdî tasarruftan ibaret kalmaktadır. Fakat bazı sebebler dolayısıyla ferdin geçim istikrazına kâfi bir tedbir değildir.

1 — *Ferdî tasarruf iktisadî emniyet ve istikrara olan ve çalışma kabiliyetini kaybetme ihtimaline karşı emekçiye lâzım gelen düşük kazançlı say erbabının iktidarı dışındaki tasarruf ancak sefaletle daha az mâruz ve satınalma kudreti iktisadî tedbirin asan yüksek kazançlı zümreler için mümkün olduğu*

1 — *Bu yardımlar ferdin ihtiyacına değil yardımların emniyetine ve hissî âmillere göre değişir.* Bu itibarla gıyaset bir insanın muhtaç olduğu istikrarı her zaman verebilir.

2 — *İçtimaî yardım o yardımdan istifade etmeyen şahsın izzetinesis duygusu ile telif kabul etmeyen bir şahsa hakikî muhtaç olanların bu yüzden ihtiyaçlarını karşılar.* görülmüş, buna mukabil bu karşılıksız yardımlar çoğunlukla manumiyete prim vermek mânasını tazammun eder.

3 — *İçtimaî yardım insanları tufeylileştirdiği için hissinden uzaklaştırarak iktisadî nizama hayatiyet vermez.* öldürdüğü ve ahlâkı bozduğu söylenebilir.

İşte ferdî tasarruf ve içtimaî yardım tedbirleri arasında olacak en mühim çare olarak içtimaî sigortaları emniyet sigortaları her iki tedbirin yukarıda saydığımız mahzuur ve temel zararları içtimaî tesañüdün hesaba dayanan kâr ve zarar ile karşılayan en iyi bir teminattır ve kütlelerin iktisadî mından çok önemli bir değeri olan içtimaî sigortalardan ve serbest sigortadan mecburî sigortaya doğru gelişmelerin sanayiîin maliyetine intikal etmesi bakımından içtimaî sigortalarını bütün sanayie, bütün iş hayatına teşmil ederek emniyet betleri önlemek, büyük adetler kanununun hükmünü kâın bırakmak ve diğer taraftan fertleri yalnız kendileri değil geçindirmekle mükellef oldukları ailelerin hayatından da alâkadar eden bu sigortaların istisnasız emniyet kütlelerin emniyet ve refahını sağlamak gayelerine mecburi olması lüzumunu tâyin eder. İleri bir cemiyet emniyetsiz olmak hakkına malik olmamalıdır Çünkü

mullü bir ıslâhat projesi hazırlayabilmekle yine düny
bir intiba yaratmış olacaktı. "İçtimaî sigortalara ve b
lere ait mevzuatı bilhassa aralarındaki karşılıklı mu
dan topluca gözden geçirmek ve bunlar hakkında tav
vazifesiyle 1941 Haziranında Beveridge'in reisliğinde
ler arası komisyon Nezaretsiz Nazır Mister Arthur C
dan bu işe memur edilmiş alâkadar nezaretlerin mü
plânın hazırlanmasında teknik ve idarî müşavir sıfat
sine yardım etmişler ve yüksek siyaset meseleleri üze
siyelere memurların iştirâk etmeleri doğru görülmiy
ridge tarafından imzalanması ve onun kendi mütalaâsı
Hükümetçe istenmiştir.

İngiltere'de harbten sonra yoksulluğu kaldırm
Beveridge plânı, fertlerin bütün ömürleri boyunca
emniyet altına almak esasına dayanmaktadır. İçtimaî
bu geçim teminatı nedir? Beveridge bu tabirden ne
izah ediyor: "*İçtimaî emniyet; işsizlik, hastalık veya k
len kazancın yerini tutacak, ihtiyarlıkta tekaütlüğü mi
bir başka şahsın ölümü yüzünden yardımsız kalma k
cak ve doğum, ölüm, ve evlenme gibi hallerle ilgili f
karşılacak bir gelirin teminat altına alınmasıdır. İ
şeyden evvel asgarî bir hadde kadar gelir emniyetini
-ferde bir gelir temini, çalışıp kazanmayı inkıtaa uğ
önce sona erdirilmesine matuf tedbirlerle birlikte tat*

İçtimaî emniyetin unsurları gözden geçirilece
umumiyetle çoktan beri içtimaî sigortalar ve yardım
olan ihtiyaçlara tekabül ettiği anlaşılır. Filhakika İn
ralice Elizabeth zamanından beri (XVI. yüzyıl) bir

dımların genişletilmesi ve nihayet bir takım karşılıklı riyle hayat sigortlarının gittikçe inkişaf eden faaliyet masuniyet diyebileceğimiz bir ideale doğru küçülmeleler ifade etmektedir. Fakat şurası muhakkaktır ki sigorta ve yardım işlerinin aksayan ve tamamlanmasında tarafları ve zayıf cepheleri vardır. Elde mevcut olan lüğü ortadan kaldırmak gayesine çevrilerek seferber edilmiştir. Beveridge servetin dağıtımında yapılacak bir düzeni doğru tamamaen bertaraf etmenin mümkün olduğu kanat noktası olarak ele almıştır Beveridge diyor ki: İngiltere merkezlerinde geçim şartları üzerinde 1928-1927 yılları içtimaî etüdler camianın gelir kaynakları yekûnunun dan kaldırmağa kâfi bulunduğunu isbat eder. Beveridge dayanarak yoksulluğun daha harpten önce kolayca bî için camianın iktisadî kaynaklarının elverişli olduğu sadece onu önlemek zahmetine katlanmamaktan ilâ bir skandal teşkil ettiğini ileri sürüyor ve şöyle diyor

1 — *Bugün modern sanayiî inkişaf ettiği mî kazanma kabiliyetinin muhtelif sebeplerle kaybedilmî yaçlara karşı İngiliz mevzuatının temin ettiği yardım memleketlerinde eşine güç tesadüf edilebilecek bir mî mekle beraber tıbbî yardımların bir hak olarak de istifade edebilen şahıs zümrelerinin mahdud oluşu sistemi başka memleketlere nazaran geri bulunmak ve defin masrafları için yapılan yardımda ve bî kazaya uğramaları halinde verilen tazminat mikt sizlik göze çarpmaktadır.*

2 — *Bugün İngiltere'de tefhik edilen içtimâî*

İngiltere'de içtimaî sigortalar içtimaî yardım ve maî hizmetler gaye birliğinin icabettirdiği yeknasaklık makarışık bir haldedir. Bütün bu hizmetleri bir tek ve mes'uliyeti etrafında toplamak, vatandaşların bu hizmet imkânlarını yeknasak ve adilâne kaidelere bağlamak örneği yaşı olarak hissedilmekte ve bu yönde ileri sürülen geniş ölçüde bir reformun esasları hazırlanmakta idi.

Bu arada içtimaî sigortaların müteferik müesseseler olarak esaslardan mahrum olarak idare ve tatbik edilmesi birleştirilmesi ve aralarında bir koordinasyon kurulması reyan öteden beri kuvvetlenmektedir. İçtimaî sigortaların birleştirilmesine tarafatar olanlardan bir kısmı bugün arasında bir ahenk tesis edilmesini ve selbî ihtilâfları ortadan kaldıran, idare masraflarından tasarruf imkânı veren bir lâhatla iktifa edilmesini ileri sürenler olduğu gibi, içtimaî sigortaları daha esaslı bir tevhide tâbi tutmayı Devlet daha müessir bir surette işlediği tek bir müessese taraftarların tatbikini isteyenler de vardır. Bu fikre taraftarların içtimaî hizmetlerden faydalanmak için başka bir hizmete başvurmak mecburiyetinde kalmalarını ve hiçbir hak etmeyen farklı muamelelere tabi tutulmalarını mahzur olarak hakika tam bir birleştirme lehinde ileri sürülebilecek deliller vardır:

1 — *Hususî sigorta ve yardım müesseselerinin* bir yet itibariyle ihtiyacı tamamiyle karşılayamadıkları ve ruflu bir idareye muktedir olmadıkları hallerde Devlet zaruridir. Devlet mürakabesinin kuvvetlendirilmesi h

indirmek ve merkezî bir ihtiyat fonu ile daha iyi bir etmek o nisbette kolaylaşır.

Uzun zamandan beri İngiltere'de birçok ekonettiği bu birleştirme ve devletleştirme cereyanı en sarage plânında bulmuş ve plân bu cephesiyle birçok hamennilerin belirttiği ihtiyacı karşılamıştır.

Üzerinde uzun zaman çalışanların bile kolakadar çetrefil olan İngiliz içtimai hizmetleri beş glâa edilebilecek aykırılıklar göstermektedir:

1 — *Alâkadarlara temin edilen hak ve menfa*riyle birtakım farklar vardır ki bunları haklı ve te izaha imkân görülemez.

Hiç çalışamıyacak derecede malûl olan bir ki gortasının şumulünden faydalandığı takdirde 10 s. 6 şahsın harb sebebiyle malûl kalmış bir sivil veya askdığı irat miktarı 37 s. 6 d. kadar yükselir. Eğer iş yramışsa alacağı para ücretle mütenasip olmak üzere tir. Millî sağlık sigortasına göre geçici bir hastalık şilin, eğer hava taarruzları neticesinde yaralanmışsa sizlik sigortasına göre 16 yaşında bir işçi ziraat sah müddetçe 5 şilin, sanayide 6 şilin alır. Ayni şahıs iyal yardımdan ihtifade etmek vaziyetinde bulunduğu yanında bulunuyorsa 10 şilin ve yalnız başına yaşıyor alır. Görülüyorki burada ödediği aidat mukabilinde hak kazanan kimse hiçbir aidat ödemeksizin sosyal eden kimseye nazaran daha az elverişli vaziyette ihtiyacın başka başka suretlerle karşılanmasındaki

Yine bu arada zikre değer bir aykırılık olarak Aile babası olan bir işçi bir mühimmat fabrikasında tam malûliyete uğrarsa, aileye verilecek gelir aynı malûliyet hava akını sebebiyle vukuu bulmuşsa biliriz:

2 — Cinsiyet farkından doğan aykırılıklar:

Umumiyetle kadınlar için temin edilen yardımleri erkeğinkine nisbetle daha aşağı hadler göstermektedir. erkek işçiler arasında gözetilen bu fark işsizliğe karşı dimlarda ihtiyarlık sigortasında asgariye inmekte bırakınları tesiriyle tam malûliyete uğrayanlara yapılan mî haddini bulmaktadır. Hava akınlarında malûl kadın 6 peni kadına ise 27 şilin 6 peni verilmektedir. İş kazası kadınla erkek arasındaki fark bir taraftan işçinin ücreti aile durumuna tâbidir. Ailevî mes'uliyeti bulunmayan erkek ile kadın arasında herhangi bir fark yoktur. kadın işçilerin nafakası ile mükellef oldukları çocukları halinde tazminata ilâveten munzam tahsisat verilmesi ölümü mucibolması şartına bağlıdır. Kaza yüzünden çocuklarının sayısına göre 46 şiline kadar irat aldığı mükellefiyeti ne olursa olsun 35 şilini geçmez. Gerçi bu farazın vazı, çocuğuna bakmakta olan kadının kocasının duluk iradı almakta olduğunu bir faraziye olarak kabul bu faraziye her zaman için hakikate uygun değildir. Çocuk istihkak kesbetmek için lâzım gelen şartları haiz olmayan kadının bu karinenin dışında kaldığı gibi gayri meşru çocuk olan kadınların da dulluk iradı almamakta oldukları mamıstır.

eder. Hava akınları yüzünden malûl kalanlara verile-
dan genç tabiri 15-18 yaşları arasındaki çocuklar hak-

4 — *Medenî hal itibariyle gözetilen farklar:*

Sağlık sigortası evli kadınlara evli olmayanlara
hak bahşettiği için şiddetle tenkit edilmekte ve bu
münasebetlere prim vermekle itham olunmaktadır.

Halledilmeye muhtaç noktalardan biri de kar-
birleşmemiş filî zevcelerin vaziyetidir. Ordu mensu-
bitası olmayan eşler de hali hayatta zevce hükmünde
kerin maktul düşmesi halinde, evli olmayan eşi 11 ş-
Halbuki evlilik rabıtası bulunan kadın 25 şilin ve
için yapılan sosyal yardım sistemi kanunu ve kanun-
hukuk itibariyle bir fark gözetmez. İşsizlik sigortası
natı alan şahsa iktisadî bakımdan tabi bulunan reşit
nız bir ferdi zevce gibi telâkki eder. Böylece kanun
temin etmekle beraber birden fazlasını himaye etmez
larında ölen veya yaralanan subayların evli olmaksızın
ları kadınlara hiçbir hak tanınmamaktadır. Bununla
mevzuatı hazırlayanlar erkekle kadının kanunî bir
likte yaşamaları imkânını gözden uzak tutmuş
ka hava akını neticesinde ölen bir şahsın karısı koc-
iken nikâhlanmaksızın karı koca gibi yaşayacak olur
gibi irat hakkını kaybeder.

5 — *İdarî aykırılıklar*

İdarî aykırılıkların vatandaşı en çok şikâyet
yardım işlerinde vazifedar merciler arasındaki lüzum-
hiyet ayrılıklarıdır. İşçiye işsizlik halinde yardım

Yardıma liyakatin, bağlanacak yardım tahsisatını teşkil eden gelir tahkikatı usulleri de lüzumsuz değildir. İşsizlik halinde yapılan sosyal yardım ve rızık tekaüdiyesi için istihkak şartını vücade getiren gelir başka, aidatsız ihtiyarlık tekaüdiyesi için usul yine başkadır.

Bu ittiratsızlıklar pek çok taaddüt ettirilebilir. Fakat ki muhtelif yardım ve sigorta mevzularının araları tabii farklar, aynı zamanda her bir mevzuun kendi mevcuttur.

Meselâ hava akını neticesinde yaralanarak malûl nazara alalım, acaba bu şahsa geçici malûliyet devresine mi, yoksa bu malûliyetin daimî mahiyette olduğu tesadüfa mı bağlanacak irat mı daha yüksek olmalıdır? Tatbika cevap bir hal müstesna olmak üzere daimî malûliyet malûliyet tahsisatından fazla olduğu merkezindedir. daimî malûl kalan bekâr kadının iradı birden bire 6 kat artar. Bunun mâkul bir sebebi yoktur. Asker aileleri hayatında ve malûliyetinde ve ölümü halinde yapılan yardımların artma ve eksilmeleri vardır. İngilterede'ki işsizlik bu kargaşalığı ve ölçsüzlüğü karşısında beliren temayülüdür.

Cemiyet hayatının icabı olarak ferdin mâruz kaldığı ve ihtiyaçlardan her biri kendine mahsus bir teminata karşılık bütün bu hizmetler devletçe muayyen bir standarda aralarında ahenk ve adalet münasebeti tesis edilmeli, hizmeti kolaylaştıran, masrafı azaltan müessir bir şekle sıkı müdahalesi altında tanzim ve idare edilmelidir.

dar yükselmiştir. Bu hal hükümeti kütlelerin tatmininde bırakarak büyük malî mükellefiyetlere sınırlı genel iktisadî şartlarla ve şahsî âmillerle izah edilebilen nispetle harble ilgili olan sebepleri hükümetleri baskı sokacak bir hususiyet göstermektedir. Harbin de kitlelerin bedbinleştiği şartlar altında, her türlü maddi iktidarına yüklemek temayülü tehlikeli olmak istidat hükümetce muayyen hâkim bir zümrenin şu veya bu hizmet etmesi ve harbe girilmesinden hükümetin kârındaki kanaatler, harbin fedakârlıkları ile yıpranarak tatmin etmek mecburiyetinde olan iktidar makamı için pek mahiyettedir. Bu sebeble ikinci dünya harbi tehdidini karşısında harb sonrası işsizliği tehlikesini telkin etmektedir. *Bugün harb sonrasında işsizlik edeceğinden hemen kimsenin şüphesi yoktur. Memurları zayıflamış ve genel olarak balkın iştira kuvveti kısırlaştırıcı tesirleriyle azalmıştır. Milletin bir kısmı ve keyfiyet itibariyle istihsal kuvvetini kaybetmiş, lekî yetişme imkânından mahrum kalmışlardır. Faaliyetleri neticesinde tahribata uğramış ve esasen böylece hallerde de yıpranmış ve muhtaç olduğu bakım ve istihsal kudretinden mahrum kalmıştır. Hepsinde yabancı memleketlerin harb faciaları yüzünden faaliyetleri neticesinde satın alma kudreti azalmaktadır. Harizmalar canlılığını birçok bakımlardan kaybetmiş ve kitlelerin, para istikrazsızlıkları ile kredi daralmalarının büs imkânları üzerinde kötü neticeler bırakmaktadır. Terbis edilen ordulardan serbest kalan milyonları*

esas gayelerini tesbit edenler, insanların harbin kaza-
şısındaki tavırları üzerinde tesir yapmak ve muharip d-
rina uygun düşünce ve imanlar yaratmak için kitle ps-
bir taktik kullanmak mecburiyetinde kalırlar.

Birinci Dünya Harbi, devam ettiği müddetçe he-
renin propagandası tarafından mukaddes bir müca-
maya çalışılmış, harb uğrunda fedakârlığa dâvet edi-
harbin sonunda er geç muzaffer olması mukadder
lâyık bulundukları refah ve saadet vadedilmişti Ha-
kesinin arkasından gelen sulh muahedeleri galiplere o-
nı sandıkları nimetleri getirmemiş, âdeta her iki muha-
sız ve cezaya müstehak olduğunu ispat eden tarih, galip
birden hayal sukutuna uğratmıştı. Harbin sona erme-
kütlelerine inkılâb eden ordular büyük sanayi men-
emniyetini tehdide başlamış, harb yüzünden devletle-
daralmış, dünya piyasasının istihsal unsurlarına haya-
veti zayıflamış, galip devletler bir taraftan sulh m-
mahkûm ettikleri mağlup devletlere diğer taraftan m-
maya ve onları yeniden (iyi müstehlik) ve (itibarlı)
getirmeye teşebbüs etmişlerdi. Harpten yalnız muay-
dalandığı kanaati sınıf mücadelesini körüklemiş ve
dünya yeni bir harbe sürükleninceye kadar sürüp git-

Birinci dünya harbinin neticesinde doğan bu ha-
ikinci dünya harbinin muharip milletlerden büyük
lıklar istediği bir sırada henüz iş başında olan ne-
bütün acılığı ile yaşamakta, ve bu hakikati bilen devl-
cadele kabiliyetini ve çalışma azmini canlandırmak
itler ve mantikî ümitler sunmak zaruretinde bulunma-

"Bazıları da vardır ki sosyal sigortayı yenice daha iyi bir sulh dünyası için plânlar yapmayı arzuya fakat bütün bu gibi endişelerin bir tarafa atılması lâzımların ancak bu suretle bütün kuvvetini harbin içine tekiş edebileceğini söyleyeceklerdir.

İngiltere ve mütteliklerinin karşılaştıkları vaktini veya çetinliğini tebarüz ettirmek için fazla sözlerle milletler ancak bugünkü mücadeleden galip olduklarında hürriyet, saadet ve şefkatin sağ kalabilmeceklerdir. Ancak her vatandaşın harb maksatları üzere azamî gayreti elde etmek suretiyledir ki erken bir zaman edebileceklerdir. Fakat bu hal şu üç vakıayı değıştirm

1 — Zaferden maksat, eskisine nisbetle daha yaşamaktır.

2 — Vatandaşlar hükümetin, zamanı gelince için icabeden plânları tatbika hazır bulunacağını bililerine daha sıkı sarılabilirler.

3 — Eğer bu plânların zamanında hazır olması diden hazırlanmalıdır.,,

Hulâsa harb sonu plânlarının vatandaşları niktirmektedir. Fakat aşırı nikbinliğin, zaferi kazanılmı gayretlerini gevşetmeye yol açacağı da taktir ediliyor. Mr. Churchil 21-mart-1943 de verdiği bir nutukta bu karşı ikazda bulunmuş ve harp sonrası için hazırlanan p bir taahhüdü tazammun etmiyeceği noktasını hatırlatmıştır. Her halde şurası bir hakikattir ki harb zamanı devresi için kati bir nizamın nasıl olması lâzımgeleceği ve sarih esaslar tesbit etmek mümkün olmasa bile b

daşların dahi yoksulluğa düşebilecekleri ihtimal dâhil onlar da bu plânın himayesine alınmışlardır. Fakat plân hayat tarzlarının hususiyetlerini göz önünde tutmaktadır. tâbi şahısların ve çaresini gözettiği rizikoların şumulü i ve her hali çerçevesi içine alacak genişliktedir. Bununla nın tatbikatı, muayyen bir tasnife ve bu rejimden fayd aların ihtiyaç ve iktidarları bakımından birbiriyle olan fa katılmasına istinad eder.

2 — İctimaî emniyet bakımından memleket nüfusu dört grup, çalışma yaşı dışında yani henüz çalışma veya bu yaşı geçmiş iki grup olmak üzere altı gruba ayrılır.

a) Müstahdemler yani normal meşgalesi bir hizmet başkasının işinde çalışmaktan ibaret olan kimseler.

b) İş verenler, tüccarlar, her türlü serbest işçileri üzere diğer kazanç erbabı.

c) Ev kadınları (çalışma yaşındaki evli kadınlar)

ç) Çalışma yaşında olup da kazanç getiren bir işte

d) Henüz çalışma yaşına gelmemiş olan çocuklar.

e) Çalışma yaşını geçmiş mütekaitler.

3 — Bu gurupların altıncısı tekaüt iradı alacak, çocuk yardımını tahsisatından faydalanacaktır. Çocuk let. hazinesi tarafından ödenecektir. Çocuklara bakmakta sigorta yardım veya iradından istifade etmekte olduğu yardımını bütün çocuklar için, diğer hallerde birinci çocuk üzere yalnız diğer çocuklar için verilecektir. Diğer dört lundukları şartların mahiyetine uygun bir emniyete kavu siyle sigorta edileceklerdir. Bütün bu guruplara dâhil he

5 — Aidat şartlarına bağılı olarak, birinci grupta işsizlik, çalışma kabiliyetsizliği tazminatları ile tedavi edilecek, öldüğü zaman cenaze masrafları için ikinci gruptan olan şahıslar işsizlik tazminatında bulunup bulunmadıkları hakkında araştırılacaktır. Birinci gruba dahil olanlar ve müstahdemlerden maada kimseler için işsizlik tazminatı verilecek ve böylece bu gibiler için yardım bulmasına yardımcı edilmiş olacaktır. Üçüncü gruba analık yardımı, dulluk ve ayrılık tahsisatı ile teker kocalarının ödedikleri aidat mukabilinde temin edilecek işte çalışan ev kadınları analık yardımından başka sonra çalışmayı bırakmalarını mümkün kılacak suretlerle analık tazminatı alırlar.

6 — İşsizlik tazminatı, çalışma kabiliyetsizliği tıbbi devresini müteakip bağlanacak tekaüt iratları ve alâkadarın kazanç miktarı ne olursa olsun, aynı miktar normal hallerde geçim için zarurî olan gelir olacaktır. Kocasını ile kazanç getiren bir işte çalışmıyarak bir irat verilecektir. Erkek evli olmadığı takdirde getirir bir işte ise daha küçük bir had üzerinden olacaktır. Bir erkek evli olmamakla beraber, kendisinin tabii bulunan, bir kimsesi varsa, bu kimse için ayrı bağlanacaktır. Kazanç getirir bir işte çalışan ev kadınına getirmeleri halinde analık yardımı olarak verilecek çalışamamazlık halinde ödenecek tazminat miktarıdır. Bu kadınlar işsizlik veya çalışamamazlık halinde tazminat alacaklardır. Dul kalan kadınlar da

için muayyen bir çalışma ve yetiştirme müessesesine devri buriyetindedir. Çalışmamazlık tazminatı hiçbir gelir taahhüdü kayyet tutulmadan bu kabiliyetsizliğin devamı müddeti içinde yerine iş arızası iradî tavsiye olunan şekilde tedavi görme sine meslek öğretilmesini kabul etmezse bu tazminat kesilir.

8 — İş kazası ve meslek hastalığı halleri haricinde iratlar çalışmamak, işten ayrılmış bulunmak şartıyla mülkiyetinde. Asgarî tekaüt yaşına geldikten sonra her zaman tekaüt alabilecektir. Asgarî tekaüt yaşı erkekler için 65, kadınlar için 60. Tekauide esas olan bu yaş hadlerinden sonra da çalışmayanların tekaüt iratları artırılacaktır. Hak mahiyetinde çalışmaları karşılığında temin olunan tekaüt iratlarının plânda kısımlar hadde çıkarılması için 20 yıllık bir intibak müddeti konulmuştur. Her mi yıl zarfında tekaüt iratları yavaş yavaş artırılarak 20 yıl kadar yükseltilecek, halihazırda tekaüt iradî almakta olanlar muhafaza edilecektir.

9 — Bakmakta olduğu çocuğu bulunmayan ve çalışamayan dul kadınlara daimî iradî bağlanmayacaktır. Bütün duşunulmuş işsizlik ve çalışmamazlık tazminatına nisbetle daha yüksekinden muvakkat bir tazminat verilecek, bu muvakkat tazminat kesilmez, yetiştirme tazminatı verilecek, böylece dul kadınlar bir iş öğrenme fırsatı temin edilmiş olacaktır. Bakmakta olduğu çocuğu bulunan dul kadınlara çocuk yardımı tahsis edilerek bir velâyet tazminatı verilecektir. Bu tazminat başkasına geçemez, taç olmadan geçime yetecek miktarda olacaktır. Bu gün bakmakta olan dul kadınların durumu olduğu gibi muhafaza

- 1 — Zarurî ve esaslı ihtiyaçları karşılayacak
- 2 — Bazı hususi hallere münhasır olarak mi
- 3 — Zarurî gelir teminatına ilâve olmak üzere

İçtimaî sigorta, sigortalı şahıslar tarafından veya mecburî aidatın önceden ödenmiş bulunması şartıyla talep zamanındaki servetçe durumlarına bakılmaksızın temini demetkir. İçtimaî sigorta bu üç usulden en plânda mümkün mertebe şümullü bir şekilde tatbik edilmeli. Fakat içtimaî sigorta gelir emniyetinin temini için millî yardım ve ihtiyarî sigorta ile beraber millî yardım veya Devlet yardımına ihtimaî yardım sigortanın şamil olmadığı bütün ihtiyaçları Ferdin önceden aidat ödemiş olup olmadığına bakılmaksızın durumu göz önünde tutularak, geliri ve ihtiyacı tahakkuk edilişliyakati anlaşıldıktan sonra Devlet hazinesinden bütçe Millî yardımın geçim ihtiyaçlarını tatmine az çok katkıyla de bunun sigortaya nisbetle daha az arzuya şayan olmayı yetle göz önünde tutulmalıdır. Zira aksini kabul etmek taların meccanen elde edebilecekleri menfaatler için oldukları gibi mahzurlu bir fikre kapılmalarına sebep olur. Millî yardımın masrafları Devlet hazinesince ödenecek sigortalardan ayrı olmakla beraber İçtimaî Emniyet dahil olacaktır. Plânın gayesi içtimaî sigortalıların yardımları gittikçe daraltmaktır. İçtimaî yardıma istisna alâkalı ferdin geliri ve ihtiyacı bakımından yapılacak sak bir ölçüye dayanması tekilf edilmetkedir. Ayrıca yüzünden acıkta kalanlara yapılacak yardımlarla

Muhtelif halk zümrelerinin hakiki kazanç ve başkadır. Asgarî haddin dışındaki bu hayat ve masraf sılayacak gelirler bulmak her şeyden evvel ferdin vaz masraflara karşı imkânlar araştırmak ferdin hür intihabı olarak ihtiyarî sigorta müessesesine kalmıştır. Devlet geçim masraflarını temin ederken onların ferdi teşebbüslerini sarsmıyacak bilâkis teşvik edecektir.

İçtimaî emniyet plânının belkemiğini teşkil eden mevzuunda Sir William Beveridge dikkate değer bir daha şümüllü olarak müdafaa etmekte ve muhtelif içti birleştirilmesini tavsiye etmektedir. Bu fikir İngiltere'de çılar tarafından öteden beri zaman zaman ileri sürülmüşler bütün diğer içtimaî sigortaların da sağlık ve işsizlik Devletleştirilmesine taraftar olmuşlar bu sigortaların D leştirilmesiyle hem tasarruf temin edileceği hem de birç lıkların önüne geçileceği ve muhtelif rizikolara ait h adetler kanununa göre daha az hatalı ve daha güvenilir ceği fikri üzerinde durmuşlardır.

Aynı cereyan umumiyetle içtimaî sigortalara si yecekleri aidat miktarlarının ve buna karşılık temin ediler lerinin yeknasak olmasını, yani sigortalının kazanç mî ğışmemesini müdafaa etmişlerdir. Aynı esasların plânc görülmekte ve çalışıp kazanma imkânının kaybolması v ortadan kalkması yüzünden yoksulluğa yer verilmemesi maî sigorta sistemlerinde şu üç değişiklik yapılması iste

2 — Her sigortalıdan ve patronundan mecburî sigorta aidatı kazançla mütenasip olmayacak, alâkadar ne olursa olsun müsavi bulunacaktır. Yalnız iş ka patronlar, iş yerlerinin kaza riski ve ödedikleri ücret y sip ayrıca bir aidat ödemekle mükellef tutulacaklardır.

3 — Sigorta tatbikatında verimi ve tasarrufu ar işin bütün idarî salâhiyet ve mesuliyeti bir tek orga bütün aidat bir tek içtimaî sigorta sandığına yatırılac yardımları aynı sandık tarafından sigortalara ödenecek

4 — Sigorta menfaatleri kifayetli olacaktır. H masil hallerde müsavi miktarda temin edilen menfaat itibariyle gerek devam müddeti itibariyle kâfi olması veti olmadığının isbatına hacet bulunmaması esastır.

5 — İçtimaî sigorta gerek şehislar ve gerek on kımından geniş ve şamil olacak, ve sigortanın dışın görülemeyecek derecede umumî ve yeknasak olan ih için Devlet yardımına veya ihtiyarî sigortaya lüzum

6 — Sigortanın tatbikinde tasnife riayet edilecele itibariyle birleşik ve şümüllü bir mahiyet taşımakla bikinde cemiyetin muhtelif zümrelerinin başka başka ra alınacak, işçilerin diğer kazanç sahiplerinin ve ev vaziyetleri gözden kaçırılmayacaktır.

Burada "tasnif,, tabirinden maksat sigortanın ait sınıflardan her birinin ayrı ayrı şartlarına ve her bi deki başka başka ihtiyaç ve şartlara uygun olarak tat tur ki sigortalıların teskil ettikleri ayrı ayrı sınıflar

luk tehlikesinin işçilerden başka vatandaşları da tehdit etmesine işaret edilmek istenilmiş, hem de içtimaî sigortalıların mücadelesi şeklinden uzaklaştırılması düşünülmüş olsa da Beveridge, raporunun başaraflarında plânın hazırlanmasında olan prensiplerden bahsederken "istikbal için yapılan tecrübelerinden tamamiyle istifade edilmekle beraber mülâhazalarıyla bağlı kalınmıyacağını,, en başta geleni kaydettirmektedir. Patron ve tacir gibi zümreler, içtimaî sigorta edildikten sonra, Devlet memurları veya fikrî, işleri 420 İngiliz lirasınla fazla ücret olan şahıslar hakkındaki vergilerin kaldırılması için yapılan tavsiye de çok tabîî görülmüştür.

İçtimaî sigortaların karşıladığı risk hallerine göre mâruz kalabileceği bütün kazanç arızaları, yeknasak olarak bu sigorta ile temin edilmektedir. Şüphe yok ki sigorta bütün risklere değil, bunlardan ancak kendi vassıfına uyanları sigortalıdır. Meselâ, bir dükkâncı veya çiftçi işsizlikten kazanç getiren herhangi bir işle meşgul olmayan bir şahısten kazancını kaybetmek tehlikesine karşı sigorta edilemez. Kesin muhtaç olduğu hususlar meselâ ihtiyarlıkta temin yardım ve cenaze masrafları gibi ihtiyaçlara karşı aynı surette sigortalıdır.

İçtimaî sigortanın menfaatleriyle karşılanması plânda "ihtiyacın sekiz esaslı sebebi,, olarak isimlendirilmiştir. emniyetin tahakkuk edilmesi hususunla lüzumuna işsizlik çocuklar için yardım tahsisatı ve iş kabiliyetini korumaya matuf tıbbî yardımları da hesaba katınca ferdin çok gâvî ihtiyaçları karşılanmış bulunuyor. Bu ihtiyaçların temin edilmekte, ancak sigorta menfaatinin herahangi

4 — Ücretli veya ücretsiz herhangi bir işte tekaüt olanlara tekaüt maaşı (erkekler için 65 ve 1 da tekaütlük hakkı tanınmakta ve bu yaştan sonra tekaüt maaşı arttırılmaktadır).

5 — Bir kadının evlilikten doğan ihtiyaçları,

a) Evlenme halinde paraca yardım,

b) Doğum halinde paraca yardım, çalışan önce ve sonra muayyen bir devre için para yardımı

c) Kocanın işsizlik, malûliyet veya tekaüt kesilmesi halinde kocaya verilecek tahsisata iştirak

d) Dul kalma halinde vaziyete göre değişen bak için muvakat tahsisat, bakılacak çocuklar varsa sa, meslek öğretme tahsisatı,

e) Ayrılmala yani kocanın artık kadına bakması halinde, dulluk halinde olduğu gibi tahsisat.

f) Ev işlerini göremiyecek hale düşen kadın

6 — Sigortalının kendisine veya bakmakla m yardım.

ye ait cenaze masraflarını karşılayacak para yardı

7 — Çocuklar için, eğer tahsilde iseler, 16 yardım.

Hastalık veya malûliyet halinde, gerek sigor la mükellef olduğu kimseler için evde veya sıhhi n ve tedaviden sonra işe hazırlama yardımı. Bu halle tiyaçlar, mecburî sigortadan hariç kalmakta, yan tehlikeleri yahut meselâ tatil zamanları yapılan n

Ancak böyle şümullü bir sigortanın hesaplarını doğru geniş ve teferruatlı istatistik malûmatın bulundurulabilir. Her halde vergi koymak iktidarını haiz bir devletle desteklenen mecburî sigortanın hesaplarında, sigortalar kadar katî ve dakik olması zaruri değildir. Beveridge içtimaî emniyet plânının tatbik kabiliyeti o projeden ibaret sayılmaması için mevzuun teferruatı kadar nüfuz etmiş elde mevcut istatistiklere dayanarak hayat pahalılığının 1938 yılındakine nisbetle % 25 bir artış kabul ederek muhtelif sigorta menfaatlerini şimdiden vakkat rakamlarla tesbit etmiştir.

Kabul etmek lâzımdır ki, içtimaî emniyet plânı hemen her türlü mükül anında takip ve himaye ederecek sanüdünü maddî yardımlar şeklinde hissettirmeyi her bir eser olarak büyük bir değer taşımaktadır.

BEVERIDGE PLÂNININ BAŞARI ŞARTLARI VE BU HUSUSTA İLERİ SÜRÜLEN TENKİT

Yazan: *Mus*

II

Raporda dikkate şayan bir ifade bulan nikbinli madığını ve bazı şartlara bağlı kaldığını görüyoruz. rine göre herahangi bir içtimaî emniyet plânının tatm tasarlanabilmesi ve tatbikatta muvaffak olabilmesi için raziyenin kabul edilmiş bulunmasına ihtiyaç vardır:

A faraziyesi — Çocuklar için yardım tahsisatı v silde olup olmadığına göre 16 yaşına kadar çocuklar makla mükellef olan kimselere doğrudan doğruya yapılmalıdır. Filhakika çalışıp kazanma imkânı işsi liyet yüzünden zeval bulunduğu zaman asgari temini düşünüldüğü halde, çalışmakta olanların çol ları yüzünden sefalet düşmemelerinin teminine memek mantıksızlıktır. İngiltere'nin muhtelif ye ilmî ve bitaraf tetkikler göstermiştir ki yoksulluk va üçten altıda beşe kadar değişen bir kısmı işsizlik veya m baki dörtte birden altıda bire kadar olan kısmı da ka labalığına uygun bulunmamasından ileri gelmektedir işçinin ailesinin genişliğine değil de, emeğin

B faraziyesi — Hastalıklara karşı korunma ve tedaviyetinin iadesini temin için geniş ölçüde sağlık teşkilâtı leğ hazırlama servisleri camianın bütün uzuvlarının bulundurulmalıdır. Hastalık ve malûliyet halinde geçebilecek bir yardım yapılması ne kadar lüzumlu ise bu tirecek halleri mümkün mertebe azaltmak için mümkün retlerin sarfedilmesi de o derece tabiidir. Bu esas her yardım ve meslekî terbiye teşkilâtının kurulması demektir.

Beveridge plânının muvaffakiyet şartlarından servisi ve mesleğ alıştırma teşkilâtı mevzuu İngiliz dan ehemmiyetle tetkik edilmiş, ve bu hususta hüküm istediği siyasetin ana hatlarını içinde toplıyan bir bey miştir.

Filhakika Beveridge'in de dediği gibi, içtimaî lan, ideal olan şekil istisnasız olarak her vatandaşa tıbbî yardımları temin edecek bir sağlık sisteminin ku bir sağlık sisteminin tedavi sahasında olduğu kadar sahasında faaliyet gösterecek, hiçbir vatandaş ücret bu hizmetin şumulü dışında kalmayacak, hiçbir vatandaş geller ve güçlükler yüzünden bu hizmete baş vur mahrum edilmeyecektir. Bu itibarla içtimaî emniyet şa yüklediği aidat mükellefiyeti karşılığı olarak pa hastahane de tedavi temin olunacaktır. Sigortalıların yekûnundan bir kısmı sağlık hizmeti teşkilâtının ma mak üzere bu teşkilâta devrolunacaktır. Millî sağlık te hastalık vakalarını önleyici tedbirlerle ve tedavi y ve alâkadarlara yapılan yardımın tatbikını müessir b edecektir.

vaziyette olan bütün vatandaşlar için ihtiyacı karşı olmalıdır.

b) Yeniden mesleğe alıştırma servisinden f
verilen tazminat yetiştirme tazminatı miktarında
ve seyahat masraflarını da ihtiva etmelidir.

c) Bütün sigortalılar ayrıca bir aidat öder zın, ödedikleri prim mukabilinde tedaviye nasıl b leğe alıştırma hizmetine de öylece hak kazanmalıc de çalışarak arızaya uğrayan şahıslara yapılan bu raflarını kısmen bu sanayi şubelerine yükselmek de

Beveridge tarafından ileri sürülen bu teklînin sağlık teşkilâtı hakkında Parlâmentoya yaptığı almış bulunmaktadır.

C faraziyesi — İş kadorsunun idamesi ve kütlenmesi lâzımdır. İctimai sikorta bakımından bu bepler şöylece sıralanabilir:

1. İşsizlere verilen para yardımı ancak minkâr olur. İşsizlik uzun sürünce maneviyatı için işsizlere ilk önce kayıtsız şartsız olarak veriler sonra ancak veya yetiştirme müesseselerine de verilmesi yerinde olur. Kitle halinde geniş ölçüde düğü zaman böyle bir şartın tatbiki mümkün olmı len mahzur tahakkuk eder.

2. Bir şahsın işsizliğinin en mukni miyarı o şahsın hayatıdır. Halbuki memlekette kitle halinde işsizlik olduğu zaman hayatı kurtarmak mümkün olmaz.

3. İsci piyahasının durumu, hasta ve sakat i

5. İctimai emniyet plânının icabettirdiği ma tahammül ve iktidarı dışında olmamakla beraber Bir de işsizliğin sebebiyet verdiği israf ilâve edilecek raflar tahammül edilmez dereceyi bulur. Filhakika iş sigortanın masraflarını artırmak, hem de bu masra geliri azaltmak suretiyle, en kötü bir israf şeklini ifade

Filhakika içtimaî sigortanın muvaffakiyeti iç olarak ele alınmış bulunan bu esaslar bütün plânı cephesini teşkil etmektedir. Hiç şüphe yoktur ki çocuk edilmediği takdirde, hayat standardı düşecek, imkânlarını ortadan kaldıran mahzurlar bir tarafa bırakarak yetişecek nesillerin bedenî kabiliyetleri, tahsil ve mes ları daralacak, yarınki neslin iyi bir istihsal takatiyle secektir.

Sıhhî teşkilâtın her ferde şamil koruma ve t ve sakatları mesleğe hazırlama yolunda müeessir tedb medikçe ve her ferde iş verebilmek ve yeni iş ve istih mak kabil olmadıkça, içtimaî sigortanın masrafları hac cak ve içtimaî emniyet plânı ile bütün vatandaşlar için lar sadece tufeyliliği teşvik mükâfatı haline gelecektir. dir ki içtimaî emniyet plânı, ancak tahakkukunu müm rın tatbik kabiliyetine bağlı bir kıymet taşımaktadır.

Denilebilir ki içtimaî emniyet plânının muvaff tahakkuk etmesi zaruri olan en mühim faraziye, me minin muhafazası ve istikrarı ile ilgili olanıdır. İş önlenmesi elbette mümkün değildir. Mevsimlik işler yeti itibariyle muayyen zamanlarda ortaya çıkıp kay

zihniyetine daha çok yer verilmesi, diğer taraftan primlerinin refah senelerinde yüksek hadler üzerinde devrelerinde prim miktarlarının azaltılması gibi tedrülmemektedir.

İçtimaî emniyetin iş hacminin muhafazasını i bizi konkre olarak şu neticelere götürmektedir.

1 — Milletler arası âlemde barış tahakkuk etm korkusundan doğan emniyetsizliğin doğurduğu otari malıdır, dünya milletleri aralarındaki mübadele hacm de geliştirmek fırsatını kazanmalıdır.

2 — Dünya piyasasasında İngilterenin kendsin lere nazaran daha elverişsiz ve ağır bir maliyet fiatı i güçleştirecektir. Bu bakımdan içtimaî emniyet esasla memleketlerde maliyete yük teşkil eden unsurları i plânın İngiltere için sarsıntısız tatbiki imkânlarını sen 944 mayısında Filadelfiyada toplanan milletle da bu temayülü ifade eden ve içtimaî emniyeti şur lar vermiştir.

3 — İngilterede içtimaî emniyet plânının tatb iliz dış ticaretinin inkişaf ve istikrarı ile bu kadar s göre bu memleketin dış ticaretine müessir bir memleketlerdeki satın alma kudretinin yükselmesine ehemmiyetle işaret etmek lâzımgelir. İnüiliz dış tica olan ve bu arada daha ziyade henüz sanayileşme de orta ve yahut doğu memleketlerinde doğacak refah ve

Hastalık ve analık sigortası yardımları %84 f
sterlini bulacaktır. İhtiyarlık tekaüt iratları %19 bi
milyona yükselecektir.

1955 ve 1965 senelerinde ise tekaüt iratları gitti
masraflarda büyük bir artış kaydedilecektir, içtimaî c
rının 1955 ve 1965 yılları için tahmin edilen miktarl
ve 858 milyon sterlini bulacaktır.

Bu masraflar sigortalıların, patronların ve devletin
ları ile karşılanacak ve seneden seneye devlet hazinesini
leflerini bu içtimaî esere karşı olan fedakârlık hisleri
la beraber, sigortalıların aidat ödemek suretiyle masraf
büyük bir nispette artacağından devlet hazinesinin m
nispeti %61 den % 50 ye düşecektir.

	Bugünkü rejimde	Plân
Sigortalıların aidatı	69 milyon % 16	194 mily
Patronların aidatı	83 19	137
Sermayenin faizi	15 4	15
Devletin, mahallî idare- lerin iştiraki	265 61	131
Umumi yekûn	432 100	697

İçtimaî emniyet plânının tahakkuku için lâzımg
plânın yaratacağı düşünülen faydalı neticelerle muka

Plânlar determinist ve ilmî görüşün cemiyet bir gayeye göre tanzim yolunda tatbikidir. İctimaî il ve bu ilimlerin ortaya koyduğu vakıalara dayanarak şartlarının bu günden düşünülüşünü ve hazırlanış planisme, ilmin ileriye görüşünü devletin hâkim (ilmî)yi (amelî) ile birleşmektedir. İngiliz mütefek ilimle sosyalizmin aynı ana fikre dayandığını söyle esas, yani tabiatta hâdiselerin bir nizam içinde bulunmadığı ve önceden görülebileceği düşüncesi, umumiyatı plânlaştıran her siyasî zihniyet için doğrudur. donelerine dayanan, cemiyetin belirmiş muayyen ilmi gaye olarak ele alan ve nihayet devlet hâkimiyet yardım görerek tahakkuk edecek olan bu plânlar, muvazi olarak insan hayatının istikbalini ıslâh etme bir zihniyetin müjdecisidirler. Bu suretle ilmin siyasi ve müessir olabilmesi, siyasetin de ilmin hakikatle tanınması için insanlığın asırlardan beri tatminini bek ölçüde karşılanmış olacak, sosyal ilimler sahasında bir nevi tecrib (Experimentation) gibi yer alan plânların kompleks âmilleri daha iyi tanımak hususunda hakikatler getirecektir. Son senelerin plânlı iktisat rüldüğü gibi istikbalin az çok maziden ve halden düşünmemiz, biz insanlara daha iyi bir hayata lâzıyını daha kuvvetle hissettirecektir. Ancak plâncılı sınırlandıran bazı cephelerini gözden kaçırmamak lâzı

a) Bir plân umumiyetle cemiyet hakkındaki bilhassa amprik olarak muayyen bir cemiyete ait hudutları içinde, kıymeti nisbî olan bir esasa dayanır

Plân aleyhtarları tarafından mübalâğa edilmeye mü'lâhazalar harb zamanındaki şartlara göre sulh zamanı düzenlemeyi istihdaf eden harb sonrası plânları için gelebilir. Sulhün dünyaya nasıl değişiklikler getireceğini büsbütün meçhul olan yepyeni bir istikbal için bulunabiliriz?

Yarınki cemiyete şekil vermek bakımından Beveridge'in tazammun ettiği iddiaları da aynı ihtiyatkâr tenkidini mütalâa etmek icabeder. Ancak yapılması düşünülen kıymeti işçi, patron ve devlet zaviyesinden ehli yoksul halk tabakalarının satınalma kudretlerini arttırmaya ve memleketin sağlık ve gıda politikalarını dar iş, istihsal taaktini sıhhî ve uzvî yoldan kuvvetlendirmektedir. Plânın değeri hakkında son sözü bırakalım:

"Yoksulluğun ortadan kaldırılması sadece işle başarılamaz. Aynı zamanda istihsal olunan neticenin dağıtımını da gözetmek icabeder. Fakat Fakat mâkul bir şimdiye kadar sanıldığı gibi muhtelif istihsal unsurları toprak, sermaye, teşebbüs ve emek arasında dağıtılmalıdır. Satınalma kudretinin daha iyi bir dağıtımı bizzat emek arasında da tahakkuk ettirilmeli, satınalma kudretini arttırmayan zamanlar arasında, aile mükellefiyetlerinin hafif olduğu veya ağır olduğu haller arasında da malın dağıtımına tabi tutulmalıdır. Servetin böyle iyi bir dağılımı fahı artırmaktan geri kalmaz. İyi bir surette plânlaştırılması ve sermayeyle serveti artırabilir. İdarede

umumî iktisadî ve siyasî şartlara rağmen insan hâline karşı rasyonel bir çare vadetmesi itibariyle ümidi ifade eder. İngilterede birçok hükümet etmiş oldukları kanaate göre işsizlik sigortası olmak üzere 1920 den itibaren karşılaştığı uzun buhranı atlattı. Avrupanın birçok memleketlerinde içtimaî sigorta men devam etmiş ve gerek malî bakımdan gerek kıymeti itibariyle buhrandan daha kuvvetli olarak yet şunu söyliyelim ki içtimaî sigortalar içtimaî t ifadesidir. Bugünün ve yarının karanlık ihtimalle bu tesanüdün koruyucu ve ıstırapları dindirici y dan daha fazla muhtaç bulunuyorlar.

Plâna karşı ileri sürülen tenkitler:

1 — Bu plânın tahakkuku ferdiyete ve şahs rar verecektir. Bu itiraza Beveridge şöyle cevap rinin şahsi teşebbüs ve risk fikriyle telifi kabil ol lâkki yanlıştır ve bu plânın dayandığı emniyet m lamak demektir. Plânın tahakkukundan sonra dah tanınmış olan asgarî seviyenin üstüne çıkmak üze bırakılmış olacaktır. Şahsî teşebbüs aklıktan değil t Çocuklar için Devletçe para yardımında bulunlr azaltacak mıdır? Bilâkis babalar Devletin yaptığı arzusunda bulunacaklardır. Plân ferdî teşebbüsler tam tersine olarak, müteşebbislerin cesaretini ve

2 — İçtimaî emniyet plânı umumiyetle m sebebiyet verecektir.

has şartlardan doğduğunu, bir İngiliz plânı olduğunu, l
davası taşımadığını söylemekle cevap vermiştir.

4 — Plânın gayesi hiç de kâfi değildir. Beveridge
kesten fazla kendisi iştirak ediyor ve şöyle diyor: İctima
umumî bir içtimaî siyaset programının ancak bir kısmı
plân beş büyük belâ olan maddî yoksulluk, hastalık,
işsizlik (tembellik) âfetlerine karşı yapılacak hücumun
doğruya yosulluğa tevcih edilmiş bir parçasıdır. Çok
sebeb olan ve peşinde daha birçok dertleri beraber sü
hiçbir demokrasinin vatandaşları arasında yer veremiy
hassa sanayiın ve nüfusun plânsız dağıtımından ileri ge
leri tahrip eden insanların ahlâkını bozan işsizlik diğ
lerini teşkil eder. İngiliz camiasının yalnız maddî yol
ğil fakat bütün bu belâların bütün şekillerine karşı
larını araştırarak ve emniyetin ferdî hürriyet ve teşebb
kendi hayatının mesuliyetini üzerine almak kabiliy
bileceğini ispat ederek insanlığın terakkisi yolunda
bir hizmet vardır.

5 — İşsizliğe karşı sigortadan ziyade önleyici t
olmak daha doğru olmaz mı?

Beveridge bu itiraza da muarız değildir. Plymouth'
feransta bu mevzua dokunmuş, bunun ihtiyaçların ka
da istihsal kaynaklarının teşkilâtlandırılmasına ve b
masına ait bir mesele teşkil ettiğini söyliyerek bu mev
nında da tam ve müessir bir teşkilât kurmak lâzımg
miştir. İşsizliği önlemek mühim olmakla beraber b
kalmaktadır. Plân işsizlik sigortasına da ancak kısme

bilhassa muhtaç olan zümrelerine karşı yapacağı yetini ve verimini aksatacak büyük külfetleri yükl

Diğer taraftan sigorta aidatının gelirle müte ve fakir herkes için müsavi bulunması içtimaî ada minkâr değildir. Buna karşı sigorta menfaatlerinin zanç seviyesine bakılmaksızın müsavi olarak temin lirse de bunun da takibedilen iktisadî ve içtimaî şüphelidir. Sefalet ve yoksulluk beeşrî ihtiyaçların bir mefhumdur. İnsanların yalnız fizyolojik ihtiyaç yoksulluk tamamen önlenmiş sayılamaz. Şu halde ettiği menfaatler bir kimsenin aldığı ücrete göre ted dardıyla nispetsiz sayılacak derecede az ise gaye olacaktır. Herkese müsavi olarak temin edilen me tasbit edildiği taktirde ise bir taraftan sigortanın diğer taraftan az kazançlı zümreler için emekleri m ücret hadlerini aşan sigorta menfaatleri bunları tı cektir. Esasen hayat standardı yüksek olanların ge bir iktidar vermek maksadiyle sigorta menfaatleri ve böylece masrafların ve binnetice sigorta aidâtın zançlı zümreleri istifadelerine imkân ve ihtiyaç bu tin ağır masraflarına iştirâk etmek mecburiyetinde kazançlılar servetleriyle mütenasip bir iştiraki and luyla ödeyeceklerdir. Böyle zahirî bir müsavatçılığ vat ve içtimai adâletle telifi kabil görülemez. Mecl lerinin ancak fizyolojik ve asgarî ihtiyaçları karşıla la mütenasip olmamasındaki mahzur ise ancak İ sigortanın pek fazla taammüm etmiş olduğu mem

rapora dayanmaktadır. İngiliz hükümeti için Beveridge çok değerli rehberliğini ifade eden büyük eserine karşın, dirkârlığı açıkça ifade etmiştir. Ancak Beveridge'in raporunu ile İngiliz Hükümetinin teklifleri arasında bazı farkların başlıca noktaları şöyle hulâsa edilebilir:

a) Hükümetçe teklif edilen çocuk zammı yarı raporunda teklif edilen miktarlardan daha azdır.

b) Hükümet, Beveridge raporundakinden farkı, emeklilik iratlarının plânın ilk tatbikine geçildiği senelerde ne miktarda olmasını, buna mukabil uzak bir istikbalde ise emeklilik ileri sürülen haddenden daha az miktarda verilmesini teklif etmiştir.

c) Hükümet plânının mucip olacağı masraflar yarıya hafif olacaktır.

d) Hükümet, iş yüzünden arızaya uğrayan işçilerin onların evvelki kazançları ile mütenasip olacak yerden emeklilik rindenden tesbitini teklif etmektedir. Bu gibi malûl işçilerin emeklilikleri kazanç seviyelerine göre değil de malûliyet derecelerine göre olacak, bu suretle İngiliz harb malûlleri maaşlarında olduğu gibi olacaktır.

Hükümet bu plânın sadece sosyal sigorta sistemi ve sosyal emniyeti ihtiva etmediğini açıkça belirtmiştir. Kendi kendisini korumak ve kurtarmak hususundaki emniyetin bakılmaksızın, umuma şamil tam bir emniyet, ne amelde mümkün ne de tamamiyle şayanı arzu görülmemektedir.

Hükümet plânı da Beveridge raporunda olduğu gibi

Çalışma yaşını geçmiş olanlar için ise tekaüt iratları. İctimaî sigorta plânı şimdiye kadar sigortanın şumulu geniş zümrelere teşmil edilecektir. Meselâ ücret veya kazançla geçimini temin edenler, kazancı 420 İngiliz lirası olanlar, hususî gelirleriyle yaşayanlar veya şimdiye kadar rahatana istisna edilmiş meslek ve işlerde istihdam edilmemiş dâhil bulunmaktadırlar.

Her sigortalı şahıs kendisine sağlanan muhtelif hizmetlere karşılık sadece her hafta bir tek vesikanın üzerinden bir sigorta pulu ile ifade edilen muayyen bir aidatı öder.

Aidat:

18 yaşını doldurmuş her şahıs için haftalık aidatı cetvelde gösterilmiştir. (I. inci sınıfa dahil olanlar için ictimaî sigorta ile beraber, iş arızaları sigortası menfi edilmemiş olacaktır.)

Aile yardımları:

Mekteplerde çocuklara verilen bedava yemek ve giyim olduğu halde, yapılan aynî yardımlar genişletilmek üzere, haftada çocuk başına 5 şilin miktarında tatbik olunacaktır.

Aile yardımlarının tatbikinde nazara alınacak olanlar tahsil çağında olanlarla mecburi tahsil çağını geçirmiş olanların 16 ıncı yıldönümünü takibeden 31 temmuz tarihine kadar tahsilde bulunanlardır. Birinci çocuk için yardım tatbiki ancak anası ve babası sigorta tazminatı almakta ise, bizzat sigorta te olan tazminata ilk çocuk için de 5 şilin ilâve olunacaktır.

Öksüzlük tahsisatı:

Ana ve babasından her ikisi ölmüş olan her çocuk için

(İş öğrenmek üzere kursa devam etmek için verilen y
tının ödendiği müddetler, işsizlik tazminatının verilebil
detin hesabında nazara alınmayacaktır.) Bu sigorta me
lebileceği müddetler bittikten sonra sigortalı şahsın yer
lere istihkak kesbedebilmesi için arada geçen zamand
miş olması şarttır.

Sigortalının ödemiş olduğu aidat, mevzuata göre
gelen aidat şartlarına uymadığı takdirde, sigorta menf
tâbi tutulacaktır.

Yetiştirme tahsisatı:

İş öğrenmek için lüzum ve faydası resmen tanınmı
eden şahıslara daha yüksek hadler üzerinden ayrıca y
ödenektir. Yetiştirme masrafları vergilerle karşılan
sigorta fonu da kısmen iştirak edecektir.

Müstakil çalışmalara verilecek hastalık tazminatı:

Kendi hesaplarına çalışan kimseler hastalıkların
devresi için hastalık tazminatı alamıyacaktırlar.

Tâbi tahsisatı:

(Hastalık, malûliyet veya işsizlik) tazminatlarınd
olan şahsın nafakasını temin ettiği reşit bir tabii varsa
zam bir tahsisat bağlanır. Bu munzam tahsisat nafa
şahıslar teaddüt etse de, bunlardan yalnız birisi için ver
miktarı haftada 16 şilin, malûliyet tazminatına ilâvet
şilindir.

Tekaüt iradı:

Kaideten tekaüt iradı evli bir çift için haftada 3
kimse için ise 20 şilindir. Bu iratlar ancak tekaüt olmuş

yaşından sonra çalışma ile geçmiş her yıl için mü 2 şilin, tek iratları ise haftada 1 şilin arttırılır.

İçtimaî sigorta plânı tatbik mevkiine girdiği edilmiş veya sigortalılanmış şahıslar için husus edilecektir.

Evli kadınlar:

Evli kadınların kocalarının hastalık, işsizlik, ölüm gibi halleri karşısında ihtiyaçlarını karşılamak için konulmuştur.

Çocuk doğurma halinde aşağıdaki menfaatler (Bu menfaatler muhtelif sigorta sınıflarından olup da evli bulunmayan kadınlara da şamildir.)

- 1) 4 İngiliz lirası miktarında analık yardımı
- 2) Çalışıp kazanan kadınlar için 13 hafta şartiyle, haftada 36 şilin analık tazminatı,
- 3) Analık tazminatına istihkak kesbetmiye için, 4 hafta müddetle haftada, bir İngiliz lirası tazminatı

Bu menfaatlere istihkak kesbedebilmek muhtelif şartlara bağlı olacaktır.

Bunlardan başka evli kadınların, kocalarının tekaüt iradındaki hisseleri yerine, haftada 20 şilin tekaüt iradı almalarını temin eden hususî hükümler çalışan ve haftada 20 şilinden fazla kazanan kadınlar için aşağıdaki menfaatler için sigortalanmalarını mümkün kılacaktır.

- 1) Haftada 16 şilin hastalık tazminatı (eğer çalışmıyorsa ilk dört haftayı müteakip)

- 2) Haftada 20 şilin işsizlik tazminatı: eğer çalışmıyorsa ve ondan hiçbir yardım görmemekte ise

3) Kocanın öldüğü veya çocuğun nafakası itibarıyla taç olmakta çıktığı tarihte 50 yaşında veya bu yaşı geçmişlere haftada 20 şilin dulluk iradı verilir. (Bu iradın evlenmenin vukuundan beri en az 10 yıl geçmiş olması şarttır.)

Kocanın verdiği aidat miktarları kayıtlara nazaran haddi doldurmamış bulunuyorsa eksiltir ve evlenme kesilir. Velâyet tazminatı ve dulluk iradı, kadının çalışarak temin ettiği hallerde tenzil olunur.

Halihazırda dulluk iradı almakta olan kadınlar plânının tatbikine geçildiği zaman dulluk iradı temin etmeye dahil erkeklerle evli bulunan kadınlar hakkında tanzim edilecektir.

Ölüm yardımı:

Ölümün vuku bulduğu yaşa göre aşağıda gösterilen rinden ölüm yardımları temin edilir:

3 yaşından aşağı	6 İngiliz lirası
3-6 yaşları arasında	10 „ „
6-18 yaşları arasında	15 „ „
18 yaşını geçenler için	20 „ „

Sigortanın tatbikine başlandığı tarihte 65 yaşını aşmış şahıslar için ölüm yardımı yapılmaz. 55-65 yaşları arasında yapılacak yardım yalnız 10 İngiliz lirasıdır. Sigortanın meden önce doğmuş olup 10 yaşını bulmadan ölen çocukların ölüm yardımı yapılmaz.

Başlıca sigorta menfaatlerini kısaca gösteren

Hastalık
tazminatı

Malûliyet
tazminatı

İşsizlik
tazminatı

Bu cetvelde gösterilen haftalık tediye miktarları, dalaşan şahsın bakmakta olduğu bir çocuğu varsa 5 den fazla çocuğu olduğu takdirde 5 şilimli munzan çocuk için verilir. İctimaî sigorta plânı analık, dulluk karşı ayrıca hükümleri ihtiva etmektedir.

Hastahane tedavî halindeki tazminat miktarı

Aşağıda sayılan sigorta menfaatleri, alâkadarın lıp da 28 günden fazla kalması taktirinde haftada 10 talık ve malûliyet tazminatları, analık tazminatı, dulluk tazminatı, dulluk iradı ve tekaüt iradı.

Sigorta menfaatlerinin içtimaî:

Bir kimseye muayyen bir zamanda birden fazla menfaati veya iradı verilemez. Harb malûliyeti veya iş kazası almakta olan kimsenin, içtimaî sigorta menfaatlerinden birini alması bedecek vaziyeti tahakkuk ettiği takdirde ödenmesi miktarında bir düzeltme yapılacaktır.

İdarî teşkilât

Bütün içtimaî sigorta işleri için mesul ve salâhiyetli sigorta Nezareti kurulacaktır. İctimaî yardımın tatbiki hususlarından ayrı tutulacak, bununla beraber İctimaî Sigorta toya her iki mevzu hakkında da mesul olacaktır.

İŞ ARIZALARI SİGORTASI

Hemen hemen yarım asırdan beri iş arızalarından dolayı nat verilmesi, bunları çalıştıran patronlara kanunen mesuliyete dayanmaktadır. Bugün mevcut sisteme göre iş sigortalanmak patronlar için mümkün ve bazı hallerde Tazminat hakkını talebetmek ve bunun ihaki için, ihtilâf kemeye müracaat etmek işçilere ait bir haktır. Bu sorun taraf mümessilleri arasında ihtilâf mevzuu olabileceği bulunmaktadır. Bunun tabiî neticesi olarak hukukî ta üzerinde pek fazla inkişaf etmiş ve bazı memnuniyetleri susiyetler de ortaya çıkmıştır. Meselâ işçinin daimî ve kazançtan mahrumiyetini mucib olan hallerde mesul etmek isteyen patronun ihtilâfın uzayıp gitmesini önlem katiyeti bakımından teklif ettiği matku bir parayı işçi kabul etmektedir.

Bu sebeble hükümet sosyal sigorta sisteminin yeni bir şekle sokulması hususundaki siyasetin bir unsuru zaları yüzünden vukua gelecek malûliyet veya hayat karşılanmasını bir içtimaî hizmet olarak mütalâa etmek hizmetin umumî içtimaî sigortalardan ayrı bir plân halinde İçtimaî Sigorta Nezareti tarafından tatbik edilmesini her *Patronun işçinin ve Devlet hazinesinin iştirâk ettiği ay* nundan iş arızaları sigortasına ait hususî bir tarifeye gair sair menfaatlerin temini derpiş edilmektedir. Bu keyfiyetin ceği kazançlardan dolayı herhangi bir değişikliğe uğram

bir şahsa nisbetle işçinin bu arıza yüzünden uğramış ve vebametine göre tesbit edilecektir. Bu irad işçinin bilmediği kazançlardan dolayı herhangi bir değişikliğe uğramaması malûliyet arzeden bazı haller müstesna olmak üzere verilen irad topyekûn bir peşin tediyeye tâbi tutulması yüzünden ölenlerin dul kalan eşleriyle ana babalarıyla makla mükellef oldukları kimselere de irad tahsis olacaktır.

Bu sistem birçok bakımlardan harb malûlleri maaşlarında tatbik olunan esasa benzemektedir. Böylece yaralanan askerin ve camia için müsmir olan iş sırasındaki kimsenin durumları arasında bir benzerlik kabul edilmiştir. Dul kalan askerin, ne de arızaya uğrayan işçinin yaralanması ile nabileceği para dolayısıyla iradının eksiltilmesi bahsi değildir. Bunlardan her biri kazanç temin etme kabiliyeti, sağlamlık, sıhhatçe, kuvvetçe ve hayattan zevk alma iktidarı bakımından berraklığına karşılık tazminat almaktadır.

Yeni plân halihazırda mevcut sistemin başlıca zayıflıkları ve güçlüklerinden ictinap edecektir. Hükümet şu kaideyi temel iş kazaları tazminatını şimdiye kadar çepeçevre kuşatma lâf ve mücadele havasından kurtaracaktır. Ve yine bu sistemini daha muvaffakiyetli ve daha sağlam bir temele oturtacaktır. Eğer teklif olunan sistem parlâmentonun tasvibinden sonra hükümet umumî içtimaî sigorta plânı ile aynı zamanda kabul edilmesi maksadı ile lâzım gelen mevzuat projelerini hazırlamak tasavvurundadır.

Hükümet plânının başlıca hususiyetlerinin hü-

1 — İş arızaları yüzünden verilecek tazminat bu

3 — Mesuliyet münferit parona terettüp edecek bir sigorta fonuna tahmil edilmiş bulunacak, gerek mahallerindeki sigorta menfaatleri ve gerekse idarî masrafları karşılayacaktır.

4 — Bu fon patronlardan ve işçilerden bir pul tahsil olunacak haftalık aidat ve Devlet hazinesinin idame olunacaktır. Haftalık aidat hadleri yetişkin erkekler için 4 peni olup patron ve işçi arasında yarı yarıya, kadınlar için 4 peni olup patron ve işçi arasında yarı yarıya, Gençler için aidat miktarları bu hadlerin yarısına müstahak olacaktır. Sigorta menfaatlerinin temini muayyen bir aidattan ödenmesine bağlı bulunmayacaktır.

5 — Bu plânın tatbikinden İçtimaî Sigorta Nazırı mesul olacak, ancak plânın teferruatının inkişaf ettirilmesi hususunda sanayicilerin hükümetle iş birliği yapmaları hükümleri konulacaktır. Şöyleki evvel emirde bir karar verilecek, bu komiteye patronlar ve işçilerin müsavi sayılması itirâz edecektir. Komite kendilerine tevdi edilen siyasetteki mühim meseleler üzerinde Nazıra mütalâasını tavsiye niyen kurulacak mahallî itiraz mahkemelerinde patronlar ve işçilerin müsavi sayılarda temsil olunacaklardır. İşçinin paronların lehine ve bu talebin mahkemede itirazen tetkikine karşı, mevcut usul yerine yeni bir sistem ikame olunacak ve bu yeni sistemle bir irad tahsis memuru (Pensions Officer) tayin edilip bunun kararı mahallî mahkemeler nezdinde itiraz edilecektir. Bu itiraz neticesine karşı itiraz hakkı ise, iş arızaları komisyonunun nihaî mahiyette olan mercii nezdinde ileri sürülecektir.

bit edilecek ve buna karşı hususî bir Mahkeme nezâretleri tarafından tanınacaktır. Malûliyetin derecesi kazazede ile ilgili olan normal sıhhatli bir şahsın durumu ve arıza suretine gelen durumun mukayesesine göre tesbit edilecek elde edilecek kazançlar sebep tutularak eksiltilen topyekûn peşin bir tediyeye çevrilmesi tecviz edilmiştir.

7 — Arıza hafif derecede bir malûliyeti meydana getiren ya maktu bir tahsisat ile hesabın kesilmesi derpiş edilmeyen ya da maktu bir tahsisatla beraber veya böyle bir tahsisat verilmeyen takdirde had üzerinden muvakkat bir tahsisat verilecektir.

8 — Ölümü mucibolan hallerde dul kalan eşi için bir tahsisat verilmek üzere irad bağlanmalıdır. Eğer bu ilk çocuk ebeveyninin her ikisinden de maktu irade daha büyük bir irad üzerinden tahsisat verilecektir. Eşinin ölüm hal ve şartların tahakkuku takdirinde ana babadan kalan tahsisat sine bir irad ödenmesi derpiş olunacak yahut dul eşi için tahsisat bağlanmasına mahal olmadığı takdirde ölen işçinin ailesinin bakımının onun tarafından bakılmakta bulunan diğer reşid çocukların bakımına olunacaktır. Yukarıda sayılan hallere göre irad tahsisatı bulunmuyorsa arızanın vukuu esnasında işçi ile birlikte çalışan çocuklarına bakmakta olan herhangi bir kadın yahut dul eşi tarafından olsun veya olmasın muvakkat tazminata hakları vardır. Diğer hallerde de bazı şahıslar için muvakkat irad tahsisatı temini gözetilecektir.

Plânın istilzam edeceği masraflar:

İçtimaî sigorta plânının kabulü, içtimaî sigorta hizmetleri servislerinin masraflarını senede 411 milyon sterline

edeceğini taktir etmemek kabil değildir. Diğer tara
vel İngiliz hükümeti tarafından neşredilen beyaz
ceği bildirilen umumî sağlık servisinin masrafları da
raflarına dahil bulunmaktadır.

Umumiyetle kabul edilmetkedir ki İngiliz mil
ları karşılamaya mütehammildir. Ancak bu taham
sında tahakkuk edilebilmesi için memlekette her fere
labilmesine yarayan geniş bir iş hacminin sağlanma
şanların birleşmiş gayretleriyle en yaratıcı bir veri
mesi şarttır. İngilterede harb yılları içinde keşfolun
metodları bu gayenin tahakkukuna yardım edecekti

Vergi mükellefiyetleri ağır olmakta devam e
ve müessir bir istihsal faaliyetine engel olmaması i
iyi bir muvazene ile düzenlenmesine ihtiyaç vardır
bakımdan ümitler vermektedir. İctimaî sigorta plân
rafından sosyal adaletin bir tecellisi olarak tasvipl
kat efkârı umumiye şu ciheti kati surette taktir etme
ta plânı ancak ve ancak İngilterenin harpte olduğu
de çok ve verimli bir hacmi temin etmeye devam et
fak olabilir.